

ФОЛЬКЛОРИЗМИ ЯК МАРКЕРИ ЛІНГВОСВІТУ ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНИ

Наталія Шатілова

*кандидат філологічних наук, асистент кафедри сучасної
української мови Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
n.shatilova@chnu.edu.ua*

Мовно-художня практика Лесі Українки як знакової постаті в історії національної культури, геніальність висловленої нею думки зазнає різновекторного лінгвістичного осмислення (С. Богдан, М. Бойко, Л. Бублейник, Н. Данилюк, Н. Дзюбишина-Мельник, С. Єрмоленко, І. Матвіяс, Л. Мацько, Л. Мірошніченко, В. Русанівський, Я. Януш та ін.). Лінгвосвіт видатної української письменниці увиразнює багатство й влучність мовно-виражальних засобів, з-поміж яких особливим ідейно-художнім й естетичним потенціалом вирізняються фольклоризми – різнорівневі мовно-естетичні знаки фольклорного кодування дійсності.

Мета нашої розвідки – простежити вплив мовностилістичної організації текстів народнопісенного жанру на ідіостиль Лесі Українки, виявити й описати в поетичних текстах мовні засоби фольклорної традиції – слова та конструкції, що мають системний характер і побудовані за утрадиційними для фольклорно-пісенного стилю зразками. Джерельною базою дослідження послужило прижиттєве видання – тексти третьої збірки поезій письменниці „Відгуки” [1], що вийшла друком 1902 р. у Чернівцях з ініціативи студентів Чернівецького університету, зокрема В. Сімовича (цитуючи, дотримуємося правописної системи видання).

Фольклорні елементи – органічний маркер ідіостилю Лесі Українки. Щире захоплення фольклором, родинна атмосфера поцінування народної словесності та мистецтва (мати письменниці Олена Пчілка та її дядько М. Драгоманов – відомі українські фольклористи), власні записи фольклорних текстів, ініціювання й організація фольклористичних експедицій уможливили проникнення народнопоетичної стихії в систему духовних цінностей й життєвих орієнтирів письменниці,

виформували неповторний лінгвосвіт її поезії.

До засобів фольклорної традиції в текстах поезій Лесі Українки уналежноємо:

1) демінутивні форми іменників, прикметників, прислівників (*вітрець, травиця, серденько, пищененька, досадонька, роботонька, сивенький, дрібненький, темненький, близенько, низенько, пильненько* тощо), як-от: *Талого снігу платочки **сивенькій, дощик дрібненький, холодний вітрець*** (с. 36);

2) стереотипні для народного світогляду епітетні сполуки (*чорні очі, ясні зорі, білий туман, битий шлях, широкий шлях, залізне ярмо, вільний вітер, лютий жаль, гарячі сльози* тощо), як-от: *Хай засьпіває **вільний** дзвінкий **вітер*** (с. 28);

3) означальні словосполучення з прикметниковим та займенниковими нестягненими формами (*ворожії стріли, вічная туга, шалена пісня, молодії руки, голоснії слова, німії думи, лихії чари, тая сила, тая хмарка, в тую ніч, тії руки, тії гори* тощо), як-от: *Глянь, смереки **зеленії** коси повбирались у **рясній роси*** (с. 39);

4) уживання підсилювальної частки *та* в середині речення, напр.: *Як би мої думи німії **та** піснею стали без слова* (с. 33);

5) семантико-синтаксичний паралелізм, що увиразнює тенденцію народнопісенної мови до протиставлення понять та образів, напр.: ***Запалала при смереці смолова ялиця: горить моя досадонька мов сухая глиця*** (с. 42);

6) традиційні для народнопісенного стилю вигуківі зачини, напр.: ***Гей** піду я в ті зелені гори* (с. 38); ***Ой** розбила вінка буря, таки-ж не втопила* (с. 41) та інші.

Усна народна творчість стала потужним джерелом для витворення неповторного лінгвосвіту Лесі Українки. Фольклоризми, актуалізовані в словесно-образній організації її поетичних текстів, функціонують як психоментальні різнорівневі словесно-образні мовні знаки, ідентифікуючи авторку як національно-мовну особистість і репрезентуючи етнокультуру та мовну картину світу українців.

Список використаної літератури

1. Українка Л. Відгуки. Поезії. Чернівці: З друкарні „Австрия”, 1902. 96 с.